

odihnă, nici răgaz. Cartea și Biblioteca erau pilonii de rezistență pentru vocația și darul hărăzit de Dumnezeu. Îi plăcea să spună, și nu odată, că s-a născut în Bibliotecă și a deschis ochii pe cărțile Domnului. Serafim Dabija, unchiul său, a fost starețul Mănăstirii Zloți și atunci când ea a început să fie prigonită, acesta a reușit să salveze biblioteca ei, ascunzând cărțile în casa bunicilor de pe linia maternă. Iată cum își amintea Nicolae Dabija de perioada în care s-a aflat la buneii:

„Am deschis ochii printre cărți. Casa era plină de cărți: sub pat, în cufer, în pod. Cele mai multe dintre jocurile copilăriei mele erau legate de cărți. Înainte de a ști să citesc, deschideam câte o carte, ca să-mi impresionez bunicii. Mă făceam că citesc și, datorită unei Biblii, repovestită pentru copii, am învățat alfabetul latin...”

Născut în Biblioteca salvată a Mănăstirii Zloți, acum Nicolae Dabija a plecat la Biblioteca Domnului din Ceruri, a plecat cu harul și cu tezaurul limbii române adunat în scrierile sale în cele peste șapte decenii de viață și activitate. Și de acolo, de Sus, ne va călăuzi întru Credință, Dragoste de Carte, de Neam, de Limba Română, de Istorie, de Tradiții Milenare Străbune! Dumnezeu să-l odihnească în Dreapta Sa.

GÂNDURI DIN CĂRȚI

*Liliana JUC,
șef Filiala „Târgoviște”*

Nimic artificial, nimic simulat, nimic
crispat... Ni se comunică totuși o experiență
umană esențială, față de carte toate
estetismele și formalismele din lume pălesc.

Adrian MARINO

Este interesant să-ți revezi gândurile peste o anumită perioadă de timp. Răscolind prin materiale, am dat peste niște impresii de lectură. Am hotărât să le împărtășesc printr-un articol de sinteză care ar reflecta o comparație instantanee dintre producțiile literare vizate, dar și o sugestie pentru lectură sau relectură.

De multe ori, lectura unor opere te face prizonierul unor gânduri până nu le înșiri pe hârtie. Așa a fost și în cazul romanelor *Totentanz sau Viața unei nopți* de Claudia Partole, *Tema pentru acasă* de Nicolae Dabija și a prozei memorialiste *Căsuța de la răscruce* de Ion Druță – diferite ca scriitură, fapte relatate și

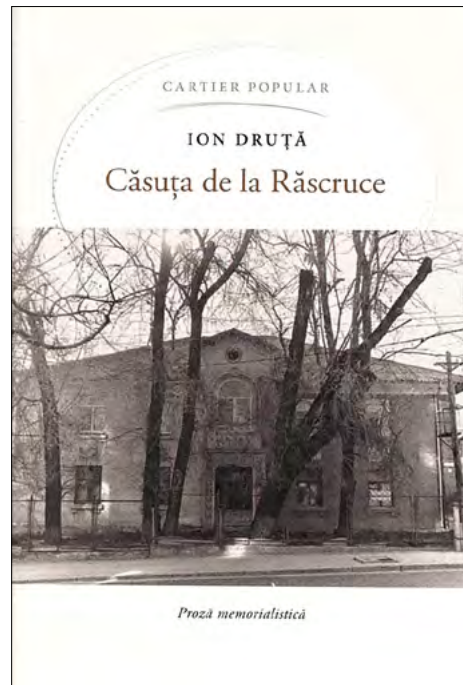
manieră de redare, dar toate foarte antrenante, concentrate în postulate și reflecții.

În lacrima eroinei principale din *Totentanz sau Viața unei nopți* de Claudia Partole se poate vedea, mai mult sau mai puțin, orice femeie. Soarta protagonistei reprezintă soarta femeii universale: încolțită de necazuri (particularizate prin destrămarea teatrului, înstrăinarea fiicei, pierderea prietenei), săracă într-o țară săracă, cu un mariaj în naufragiu, încearcă stoic să-și depășească condiția umilă, luând drumul pribegiei. În străinătate, eșecurile se țin lanț (pierderea amicelor, stăpânei ideale), astfel încât singura consolare a eroinei rămâne meditația interioară și terapia scrisului.

Mănată de deznădejde, cuprinsă de panica unui om al nimănu, și „pentru că deznădejdea e încă viață”, după cum zice unul dintre personajele romanului *Tema pentru acasă* de Nicolae Dabija [1, p. 71], protagonista este hotărâtă să trăiască. Să trăiască chiar și pentru prietenele ei Nely și Ani. La capătul disperării, eroina principală întâlnește un personaj care-i readuce speranța, de aici începe evadarea din hău. Uneori, cel mai bun loc din lume e fundul prăpastiei, pentru că de acolo poți urca în sus – acesta este gândul spre care ne conduce Claudia Partole.

Totentanz sau Viața unei nopți este o creație ce uimește, emoționează și bucură cititorul prin adevăr, spiritualitate, beatitudine, or în urma lecturii nu te pierzi, ci te înalți. Opera este cea a destinelor triste și a calvarului declanșat, o operă care te omenește.

Romanul *Tema pentru acasă* de Nicolae Dabija te cheamă să-l recitești întru noi descoperiri, fiecă explorare deschizând un nou orizont de viziune și reflecție. Uimitor prin profunzimea gândului și veridicitatea sugestiei, este un roman dătător de viață, un roman care trebuie lecturat cu creionul în mână și proiectat launtric, trecut prin sine „așa cum trec aurarii metalul prețios prin sită” [1, p. 75]. E volumul care nu are nevoie de adnotări, fiind unanim

apreciat de utilizatori de toate vârstele și categoriile sociale. Lectura acestuia a desemnat un proces rectiliniu în cadrul Programului de lectură *Chișinăul citește 2010*. Aș spune că a declanșat chiar o euforie a lecturii, deoarece să-l faci pe cititorul de astăzi să umble după o carte e o adevărată victorie.

Producțiile literare *Totentanz sau Viața unei nopți* de Claudia Partole și *Tema pentru acasă* de Nicolae Dabija sunt reflecții profunde asupra condiției umane, meditații lirico-filosofice ce relevă destinul omului de artă, al intelectualului din toate timpurile (actor/profesor de limbă română). Exodul în Italia al eroinei principale din *Totentanz sau Viața unei nopți* de Claudia Partole este același exil

în Siberia al profesorului Mihai Ulmu din *Tema pentru acasă* de Nicolae Dabija. Fiecare erou în parte trăiește drama depersonalizării, dezumanizării căreia i se opune cu demnă obstinație: „Cât le-a fost dat acestor oameni să înfrunte ca să nu se lepede de ei înșiși!” [1, p. 350].

Ambele romane ne învață „arta de-a trăi, care până la urmă e arta de-a fi tu însuși” [1, p. 347]. „Și oamenii nu vor muri niciodată, atâta timp cât se vor naște oameni” [1, p. 352], consideră romancierul-poet Nicolae Dabija.

Uneori, cel mai bun loc din lume e fundul prăpastiei, pentru că de acolo poți urca în sus – acesta este gândul spre care ne conduce Claudia Partole.

Căsuța de la răscruce de Ion Druță este proză memorialistică ce inserează amintiri despre vicisitudinile epocii postbelice și a actului de creație în sine. Ce semnifică această denumire?

„Căsuța de la răscruce” era căsuța care se afla mai sus de cinematograful „Gaudeamus”, pe strada Gheorghe Asachi, în care au locuit scriitorii, inclusiv Ion Druță, prin anii '50. Volumul ne oferă evocări unice despre scriitorii, confrății de condei, precum Leonid Corneanu, Alexandru Cozmescu, Samson Șleahu, Aureliu Busuioc, Andrei Lupan (pe atunci, președintele Uniunii Scriitorilor) etc.

Această producție literară include o altă viziune asupra denumirii orașului Chișinău, adică o noțiune toponimică preluată de la unul dintre cei mai importanți poeți de după război și unul dintre puțini băștinași ai acestei metropole, George Meniuc, căruia autorul îi dădea mare credibilitate, și care, în esență, schimbă legenda despre Chișinău. Într-o carte poștală, eseistul George Meniuc l-ar fi întrebat pe Ion Druță despre originea denumirii capitalei noastre și ce înseamnă *cheșen* – rădăcina denumirii Chișinăului. După G. Meniuc cuvântul *cheșen*, în traducere din limba turcă înseamnă *mormânt*. Se zice că lângă mormântul hanului se afla un izvor, de unde țărani luau apă. Ei spuneau că merg la *cheșen*. „Nu departe de biserica Măzărache, pe lângă zidurile căreia am copilărit, a fost cândva, demult, o cișmea, un izvor. Tot acolo era mormântul unui han tătăresc. Și moldovenii când se duceau după apă, ziceau că se duc la izvorul cheșenului” [2, p. 12].

Cu mult haz și realism vorbește autorul despre munca în redacția ziarului *Țăranul sovietic*, soarta primului scenariu de film (*Ranneaea vișnea*, devenit *Bobocul*), prima masă de scris etc. Interesante, fabuloase chiar sunt istoriile descoperite, trăite de scriitor în timp ce activa la redacția ziarului *Țăranul sovietic*, cum ar fi povestirile „Rumba” (istoria unei profesoare disperate, care recurge la instanțele din raion din cauza unui soț infidel), „Cucoana” (despre insensibilitatea omenească), „Bucovineana” (istoria unei femei trădate, dar și trista filă a deportărilor).

Ion Druță vorbește cu seninătate despre lucruri care i-au marcat existența: despre oamenii care într-un moment l-au trădat/atacat, despre cei care l-au susținut, regi-zori de la Moscova care i-au descoperit talentul, despre „groaznicul” Andrei Lupan, care se dovedește a fi o persoană corectă, despre acel coleg de birou care din rolul de spion trece în cel de amic (acesta fiind și motivul dispariției subite),

despre discordia dintre scriitori din stânga (șantiști) și dreapta Nistrului, plecarea sa la Moscova la cursuri, interacțiunea cu cultura rusească. Tot din acest volum aflăm și motivul scrierii sau cum a fost plăsmuit romanul *Frunze de dor*, micile plăceri și bucurii ale scrisului în perioada postbelică, lecții de omenie primite de la unii oameni de cultură, despre pamfletele, articolele satirice ce l-au transformat într-un scriitor incomod sistemului, dar i-au adus recunoștința publicului cititor.

Casa de la răscruce de Ion Druță ajută lectorul să înțeleagă mai bine întreaga operă druțiană. Pentru cititorii de toate vârstele cartea este o revelație: pentru generația înaintașă este o retrospectivă dulce-amară a timpului, pentru tineri – o descoperire, o conștientizare a unor lucruri și fenomene sociale, a atmosferei, a cadrului istoric al acelei epoci. Într-un cuvânt, *Casa de la răscruce* de Ion Druță este o carte a experienței umane și scriitoricești.

Referințe bibliografice:

1. DABIJA, Nicolae. *Tema pentru acasă*. Iași: Princeps Edit, 2009. ISBN 978-606-523-076-7.
2. DRUȚĂ, Ion. *Căsuța de la răscruce*. Chișinău: Cartier, 2018. ISBN 978-9975-86-293-6.

LANSAREA-CONFERINȚĂ „NICOLAE DABIJA, CIOPLITORUL DE FERESTRE”

În data de 25 mai 2021, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a organizat lansarea-conferință „Nicolae Dabija, cioplitorul de ferestre”, titlu preluat din lucrare semnată de dr. Lidia Kulikovski și Claudia Tricolici. Cu această ocazie, personalități ale culturii din Republica Moldova au împărtășit emoția și bucuria lansării unui volum care cuprinde vasta activitate a marelui scriitor basarabean și, totodată, regretul că, de acum încolo, această monografie bibliografică și operele semnate de Nicolae Dabija devin unicul mod prin care putem comunica cu scriitorul.

La eveniment au fost prezenți Valentina Volontir, șef al Direcției Cultură a Primăriei Municipiului Chișinău; dr. Mariana Harjevschi, director al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”; dr. conf. Lidia Kulikovski, director adjunct al BM; autoarea bibliografiei, Claudia Tricolici, șef serviciu al Secției Studii și cercetări;